

Vrijwilligersbeleid Woord en Daad

Visie

“Zonder verbinding tussen de bestaansgrond van de organisatie en de visie op de bijdrage van vrijwilligers, zal het vrijwilligerswerk zielloos zijn.”(Heinsius 1998)

1. Inleiding, achtergrond en kader

Woord en Daad is ooit als vrijwilligersorganisatie begonnen. Dat begin, 30 jaar geleden, is tot op het niveau van het kantoor nog steeds herkenbaar. Het pure vrijwilligerswerk speelt zich op een bruisende en enthousiaste manier af.

Vrijwilligersbeleid heeft voor Woord en Daad te maken met draagvlak, contact met de achterban en bewustwording onder de achterban.

Woord en Daad is door het vele vrijwilligerswerk in staat haar kostenpercentage laag te houden.

Daarnaast blijkt ook uit onderzoeken dat vrijwilligers van grote waarde zijn voor de organisatie. In het tevredenheidsonderzoek onder donateurs uitgevoerd eind 2003 door TNS NIPO blijkt dat de persoonlijke benadering in vorm van comités een erg belangrijk communicatiemiddel is. Vrijwilligers komen bij Woord en Daad voor in verschillende lagen van de organisatie. Hieronder zullen de onderscheiden vormen nader worden uitgewerkt.

1. Bestuur

Binnen de top van de organisatie is het vrijwilligerskarakter al te bespeuren. Het bestuur dat hiërarchisch het hoogste beslisorgaan van de organisatie is, bestaat voor 100% uit zeer professionele vrijwilligers. Hun positie, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn vastgelegd in statuten en huishoudelijk reglement.

2. Lokale comités

Dit betreft de meest omvangrijke groep. Op het niveau van de lokale comités zijn veel vrijwilligers zeer enthousiast werkzaam, daardoor krijgen initiatieven en ideeën aan de basis ruimte. Zonder stroomlijning kan enthousiasme verzanden en kunnen initiatieven doodlopen.

Woord en Daad wil daar kaders voor scheppen en ondersteuning aan bieden. Dat gebeurt op een aantal manieren:

- organiseren van vrijwilligerswerk op lokaal niveau en dit vrijwilligerswerk ook koppelen aan het professionele werk van de organisatie. Comités vormen een belangrijke schakel tussen de lokaal actieve achterban en de organisatie in Gorinchem. Hoewel dat binnen het geheel van de organisatie zo ervaren wordt, komt die waardering niet altijd even goed over bij de comités zelf. Dit is een leerpunt.
- investeren in de contacten en de relaties met vrijwilligers. Het jaarlijkse regionale en landelijke contact tussen lokale comités en bestuur, directie en staf speelt daarbij een voor alle partijen stimulerende rol.
- het slaan van bruggen tussen vrijwilligers en instellingen die ook in financiële zin dit soort initiatieven ondersteunen. Woord en Daad hecht tegelijkertijd aan doorvertaling van haar betrouwbaarheid en efficiëntie naar het lokale niveau. Het handboek voor de comités en het regelmatige contact met comités houden dit thema voortdurend op de agenda.

Vanaf 2005 krijgt het jongerenbeleid binnen Woord en Daad specifieke aandacht. Vanuit het jongerenbeleid zal er een koppeling gemaakt worden naar lokale activiteiten van Woord en Daad zodat er binnen comités sprake is van continue verjonging.

Er leven nogal wat zorgen over de vergrijzing van de comités en het gemotiveerd krijgen en houden van de jonge generatie. Dit is één van de aandachtspunten in ons jongerenbeleid.

3. Professionele vrijwilligers op en buiten het kantoor: een groep vrijwilligers die vanuit de hun professie tijd en capaciteit aan de doelstelling van Woord en Daad geven. Met hen worden taakomschrijvingen afgesproken, functioneringsgesprekken gevoerd en doelstellingen afgesproken.
4. Business platform: een groep zakenmensen die zich verenigd hebben in een platform. Binnen de formele platformstructuur kunnen zij hun geld, tijd en vakkennis inzetten voor de doelstelling voor Woord en Daad (met name op het gebied van economische ontwikkeling).
5. Business supporters: een groep vrijwilligers die vanuit hun (oude) beroep op management- en deskundigenniveau bij het werk van met name het programma arbeid en inkomen betrokken wil worden. Met deze vrijwilligers, business volunteers worden aparte contracten en taakomschrijvingen getekend. Zij vallen, afhankelijk van hun taak, onder de afdeling bedrijven of het programma arbeid en inkomen.

2. Trends en ontwikkelingen in vrijwilligerswerk

Het meest recente onderzoek (Tijdsbestedingsonderzoek TBO 2000) van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) lijkt de indruk te bevestigen dat deelname aan vrijwilligerswerk terugloopt. Hoewel het SCP daarbij aantekent dat schattingen over vrijwilligerswerk problematisch blijven.

Zo verminderde vrijwilligerswerk alleen al in de sectoren **onderwijs en kinderopvang** in vijf jaar met zo'n 14%.

Wat ook opvalt is dat vrijwilligerswerk sinds 1985 **steeds vaker overdag op werkdagen** wordt verricht. Dit ten koste van het werk in het weekend en (in mindere mate) van dat op werkdagavonden. Degenen die het meeste werk overdag op werkdagen verrichten, besteden er wel meer tijd aan dan anderen die de weekends of avonden ervoor benutten.

De vrijwillig actieven die meer tijd aan vrijwilligerswerk besteedt in vergelijking met 1995, bestaat **grotendeels uit personen die (kennelijk) niet door beroepsarbeid of gezin gebonden zijn**. Die trend sluit aan bij wat Woord en Daad merkt in de groeiende mogelijkheden om professionele vrijwilligers in te zetten.

Kloof tussen organisaties en vrijwilligers

Er is dus sprake van een dalend én een stijgend aanbod van vrijwilligers.

De daling kan te maken hebben met een niet soepele koppeling tussen vraag en aanbod. Dat kan iets zeggen over de samenleving (meer op arbeidsparticipatie en minder op vrijwilligerswerk gericht), over de organisaties (eisen nemen toe), maar ook over de moderne vrijwilliger (assertiever).

Tegenover een dalende participatie staat een stijgende vraag naar vrijwillige inzet vanuit de samenleving en de organisaties. De eisen aan en van vrijwilligers veranderen ook. De meest genoemde ontwikkelingen die van invloed zouden zijn op een groeiende mismatch tussen samenleving, vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers zijn (in willekeurige volgorde):

- concurrentie van andere initiatieven en in aantal toenemende mogelijkheden van vrijetijdsbesteding;
- demografische ontwikkelingen, zoals migratie, waardoor cultuurverschillen in en omtrent het vrijwilligerswerk zichtbaar worden;
- vergrijzing en ontgroening van de traditionele vrijwilligerspopulatie;
- toenemende vergrijzing en extramuralisering in de zorg met een stijgende vraag naar hulpverlening;
- toename van de deelname van vrouwen aan betaalde arbeid;
- verschillen in kwaliteit tussen vrijwilligersorganisaties;
- belangstelling van potentiële vrijwilligers voor kortdurend, afwisselend en intensief vrijwilligers-

- werk tegenover de vraag naar langdurige en meer structurele inzet vanuit de vragende partijen;
- vrijwilligerswerk stijgt in aanzien;
  - de spanning tussen de huidige bestuurders en (nieuwe) potentiële vrijwilligers.

Er is echter nog steeds een reservoir van vrijwilligers dat beschikbaar is of kan worden gemaakt. Het SCP wijst ook op de nog steeds aanwezige voedingsbodem van individueel verantwoordelijkheidsbesef. En op het belang van deelname aan vrijwilligerswerk als aanvulling en tegenwicht voor drukke betaalde werkzaamheden. Of het belang van vrijwilligerswerk voor bijvoorbeeld integratie in een nieuwe omgeving.

3. Begrippen

De definitie van vrijwilligerswerk zoals die door de rijksoverheid wordt gehanteerd luidt als volgt: werk dat in enig georganiseerd verband, onverplicht en onbetaald, wordt verricht ten behoeve van andere mensen of de samenleving, zonder dat degene die het verricht daar voor zijn of haar levensonderhoud van afhankelijk is.

4. Visie

Vrijwilligerswerk heeft bij Woord en Daad voor alles te maken met draagvlak en worteling in de achterban. Via vrijwilligerswerk worden betrokken mensen betrokken. Dat is van belang voor een goed begrip van armoede en armoedebestrijding. Het is ook van belang voor de continuïteit van het werk en de uitvoering van de doelstelling (via geld, betrokkenheid, tijd, capaciteit en (vak)kennis). Vrijwilligerswerk, tenslotte draag ook bij aan de efficiëntie van de organisatie.

Vanuit de trends werkt Woord en Daad aan een goede koppeling tussen vraag en aanbod. In de praktijk betekent koppeling van specifieke eisen aan specifieke competenties. Daarbij komen zaken aan de orde als:

- wat de plaats van vrijwilligers in het geheel is en waarom zij nodig zijn
- welke taken en verantwoordelijkheden vrijwilligers hebben
- op welke kwaliteitsbijdrage zij aan te spreken zijn
- hoe vrijwilligers en professionals zich verhouden
- hoe de variatie & overlap in vrijwilligers optimaal 'benut' wordt voor persoon en organisatie, maar overvragen wordt vermeden
- hoe vrijwilligers daar werken waar zij hun gaven en talenten in kunnen zetten
- wat wij als organisatie moeten regelen om vrijwilligers ongestoord te kunnen laten functioneren (verzekeringen, overeenkomsten tussen W&D en vrijwilligers, vergoedingen etc).

Woord en Daad hecht aan een goede rechtszekerheidspositie van vrijwilligers via een vrijwilligerscontract. Vrijwilligers ontvangen een onkostenvergoeding en een reiskostenvergoeding van de declaratie van de gemaakte kosten.